

Willem van Zuylen.

En nu, vijf jaren later. Neen, het was de oude Van Zuylen niet meer. Bij verdere besprekingen en op de repetities zag ik het en het was mij heel droevig. Hij had iets weifelends, sprak niet meer zoo beslist, deed onzeker. Het zelfvertrouwen dat hem heeft helpen maken en dat zulk een domineerende factor is geweest in zijn ontwikkeling was er niet meer. Hij voelde zich zwak en wilde 't toch niet zeggen, hij twijfelde aan zich zelf en wilde 't niet erkennen. Maar hij is altijd een te eerlijk man geweest om dat te kunnen verbergen.

Denk ik nu aan die dagen van voorbereiding terug, dan zie ik die worsteling met den twijfel aan zichzelf nòg eens, nu duidelijker dan toen. En ik heb leed dat misschien de groote rol in „Groote Dagen” Van Zuylen veel bange dagen en nachten heeft gekost in de vóórlaatste maand van zijn leven. — Geef me den statenbijbel eens an! riep hij uit zijn studeervertrek naar de huiskamer, doelend op de rol van Gartman. En hij sloot er zich meê op, leerde, leerde, leerde. Heel zijn

kracht moest hij geven om de rol te memoriseeren. En 's nachts, na afloop van de voorstelling liet hij den souffleur komen om hem te overhooren, bedrijf na bedrijf en dan weer de bedrijven over.

Op de repetities sprak hij meestal met halve stem, deed weinig, sloeg de monologen maar over. — Die ken ik wel! zei hij.

Onder zijn collega's was hij daar de minst opgewekte, hij, Van Zuylen! In tooneelen zonder Garstman was hij onzichtbaar,

en als hij weer noodig was, kwam hij in eens ergens vandaan.

Dadelijk na de repetitie ging hij naar huis, den naasten weg.

Toch heb ik geen oogenblik aan mijn ouden vriend getwijfeld. Ik kende immers zijn vriendelijke sympathie voor mij, zijn ingenomenheid met de rol en vooral, zijn sterk verlangen om weer eens te laten zien wat hij kende.

En, hoewel ik niet geloofde, dat het moeielijk memoriseeren hem tijd zou laten tot ernstig overdenken, ik wist dat zijn créatie een verrassende wezen zou.

Dat is zij geweest. Een volkomen verrassing, vooral voor mij. Daar was nu heelemaal van Zuylen! Hij kende de rol woordelijk en hij heeft spontaan, omdat hij niet anders kòn, omdat het moest, superbe momenten gehad, momenten, waarbij ik, 't aanziende uit de directieloge, zat te trillen van blijdschap. Als ik niet altijd geweten had dat Van Zuylen een kunstenaar van den bloede was, dan zou ik 't op dien avond, na de

voorbereiding, waarin zoo niets verrassends was, geleerd hebben.

Voor mijn eersteling heb ik alles aan Van Zuylen te danken en ook daarom zal ik mij altijd, met groote vereering, zijner herinneren.

Toen in zijn kleedkamer, hoe blij was hij met den goeden afloop! Hij deed er weer vroolijk, vertelde grapjes aan zijn directeur, doordaverde de gangen met een geweldig geschreeuw om den kapper die hem helpen moest bij 't afschminken, feliciteerde mij met

PAUL KRUGER.